

ELS PAGESOS DE CABRERA S'ALLIBEREN L'ANY 1387

L'any 985 trobem a la cort del comte Ramon Borrell un Bernat, senyor del castell de Sant Vicenç, prenent part en un judici portat a terme al Palau Comtal. Al 1017 el tornem a trobar, amb el cognom de Sant Vicenç, en un altre judici junt amb l'Abat de Sant Cugat. L'any següent decideix marxar a França junt amb el seu germà Joan, abat de Santa Cecília, per ingressar com a monjo a l'orde de Sant Benet a Fleury, a la vora d'Orleans, romanent però, un bon temps, en un monestir a prop de Vic i veient-se sovint amb l'Abat Oliva, llavors bisbe de la diòcesi d'Osona.

No tenim cap altra referència seva. Podem pensar que era descendent d'un dels homes a qui el rei Lluís, fill de Carlemany, durant el temps de l'assetjament de Barcelona, li establís grans extensions de terres anomenades *aprisions*, amb l'obligació de conrear-les, tal com el seu pare havia fet amb terres de la Septimània i dels Pirineus que conqueria al moro, a mesura que s'anava apropant a Barcelona, atorgar-los un estatut especial que regulava llur condició de súbdits i propietaris de les terres que els concedia (amb quina norma ho continuaren fent els comtes de Barcelona). Recuperada Barcelona, el rei Lluís, fill de Carlemany, implantà unes noves lleis que portaren disputes entre els aprisiadors per una banda i els nobles, bisbes i recaptadors que se les volien fer seves per serveis prestats. Vist que les baralles començaven a ser violentes, l'emperador Carles, l'any 814, reuní a Aquisgrà homes de les dues parts per aclarir que les terres eren dels aprisiadors, sense que el rei en perdés la propietat; per tant cap noble, bisbe o recaptador se les podia fer seves mentre no fossin abandonades.

L'any 1025 trobem Guadall (un Sant Vicenç), que devia ser fill o germà de Bernat, que comprava al comte Berenguer per cent unces d'or les franqueses de Sant Vicenç, i el lliurava al mateix temps de la potestat dels feus i càrregues que tenia sobre totes les terres que Guadall tenia d'abans.

Sabem que quan comprà les franqueses de Sant Vicenç (1) ja era un home posseïdor de molts masos i terres pròpies que tenia a Cabrera, Teià, Argentona, Vilassar, Premià i Mataró, i era un dels cavallers de la cort. Si era de Cabrera, si vivia al poble o en un altre de marina o a la cort, ens és desconegut, tot i que suposem que potser ho devia fer a Cabrera, al mas de Sant Joan (avui can Lladó) de la capella de Sant Joan, un feu propi del rei que aquest havia inclòs en la venda de les franqueses. El fet que en tots els establiments que tenia posés que les rendes se li havien de pagar el dia de Sant Feliu, patró de Cabrera, avala molt que hi devia viure.

Per a situar millor aquest treball tornarem a fer esment que no sols el comte li ven les franqueses de Sant Vicenç, sinó també la demarcació parroquial de Cabrera amb els feus de Sant Joan i Santa Margarida.

Guillem, descendent de Guadall, al 1271 parteix el patrimoni donant al seu fill Guillem els castells, els llocs d'Argentona i Vilassar i la torre Cogoll, i a Berenguer, l'altre fill, la casa de Cabrera i la de Premià, amb totes les jurisdiccions, masos, homes, dones i uns feus que té fora de Cabrera. Eren els homes més rics de la contrada, i amb aquesta partició comença la seva davallada.

Guillem Francesc, únic fill de l'esmentat Berenguer, ensopega uns anys de sequera i li queda molta terra erma, i es veu obligat al 1315 a infeudar els dos masos més importants que té: el mas de Sant Joan a Joan Lladó, de Sant Joan de Cabrera, que era un feu propi del rei, i el mas Soler de Premià (casa de Premià). Per manca de diners continua redimint censos, crea nous establiments i allibera homes propis. Semblant ho fa el Sant Vicenç dels Castells, a Vilassar i a Argentona.

Berengueró de Sant Vicenç, senyor dels dos castells, mor de la pesta negra l'any 1348. Els marmessors, complint les seves ordres, venen l'any 1352 els castells i els llocs d'Argentona i Vilassar en pública subhasta per a pagar deutes, essent el comprador l'escrivent reial Pere des Bosch.

Bernat, fill de Guillem Francesc i senyor de la casa de Cabrera, dóna al 1353, en companyia de la seva muller Sança, l'altar de Santa Maria i l'hort del davant de la rectoria, amb tots els drets i pertinences que fins llavors havia estat un alou seu, i diu que en endavant serà del rector de Cabrera, Berenguer de Font, i dels rectors que hi haurà en el futur. La donació es fa en remei de l'ànima de Bernat i dels seus parents i de la dels fidels difunts. És possible que fos el compliment d'una promesa, per si se'n sortia de l'epidèmia que hi havia hagut i que matà el seu parent del castell i quasi la meitat de la població.

Bernat, que es troba en una situació desesperada, ja que hi havia pocs homes per a conrear la terra i no rebia tants diners com abans, no sap com sortir-se'n. Perquè els homes no li marxïn dels seus masos implanta, com estaven fent altres nobles, els «mals usos» (rars vegades foren emprats), però no se'n surt i s'endeuta encara més (la implantació d'aquests drets feudals fou un dels motius de la guerra dels remenses).

Un cop donada l'església amb tots els seus delmes i prerrogatives al rector, haver redimit pagesos i el castell no ser d'un Sant Vicenç sinó d'un Desbosch, la qual cosa li promou plets per no voler que existís dins del terme d'un dels seus castells una casa forta com era la de Cabrera –que gaudia de jurisdicció civil i criminal concedides pel mateix comte Berenguer– no veu cap possibilitat per a continuar vivint com fins llavors havia fet, tot i haver redimir tributs, censos i privilegis a pagesos (can Ponç de Cabrera i can Sala i ca l'Orriols d'Agell).

Mort Bernat, el seu fill Francesc es troba en una situació encara més desesperant, car els preus agrícoles havien davallat molt. Per això pren la determinació de vendre la casa de Cabrera, ja que ell era guerrer i no pagès. D'aquesta venda he trobat 4 versions:

a) El pergamí que hi ha a l'Arxiu de la Catedral (4.99.6) diu:

«El 18 de setembre de 1387, essent donzell, ven pel preu de 110.000 sous, davant de Pons Amorós, notari públic de Barcelona, i d'Andreu Marquès i Arnau Ballester, ciutadans també de Barcelona, lo lloch, la Casa y Torre dita de Cabrera, als prohoms i particulars de Cabrera i a llurs successors perpètuament, lubero i franc alou, amb tots els drets, jurisdiccions, privilegis, servituds i també tot el domini directe i alodial de totes les possessions que li pertanyien, que eren masos, masoveries, bordas, horts, terres, censos, joves, tragines, homes propis, senyories, delmes i totes les coses que te i posseeix al terme de Cabrera i de la jurisdicció civil i criminal, i feren además venda per libero, pur i franc alou, de la dècima del pa, vi, carns, llegums, lli, cànem i de tots els que en dita parròquia s'acostumava pagar, així com tots els censos que el venedor rebia dels homes d'Argentona i Vilassar.»

b) El que està escrit al *Catalogo dels actes i demés papers de la Caxa del Arxiu del Terme de Cabrera, en lo any 1725* que diu:

«Item als 18 de setembre 1387 en poder de Pons Amorós, notari publich de Barcelona, i Francisco de Sant Vicens Donzell hereus de Bernat de Sant Vicens, fill de (Guillem) Francesc de Sant Vicens vengueren als Prohoms i Particulars de Cabrera, lo lloch, la Casa i Torra dita de Cabrera amb todas las de mes possessions a los Señorias, delmes y de mes cosas tenan y posshian en lo Terme de Cabrera per preu de 110.000 sous dich cent y deu mil sous. Es lo pergamí mes llach rotllar i signat de N° 2. Poso que des de a les hores he vist lo mateix acte en Casa Canal de Cabrera lo qual me apar que esta mes ben allargat, y dona las afrontacions del Terme y las expectancias de dir Venedors. També es dit acte en casa Bartomeu; pero apenas se pot llegir y crech deu esser á totes les Casas antiguas per donarlos lo títol alodial de les terras possehexen.»

c) Una tercera versió treu d'un llibre d'índex de l'arxiu del castell de Vilassar, essent pocs els qui la coneixen:

«Document en poder d'Anton Vilella notari de Barcelona, data 3 de novembre, en el qual els hereus de Bernat de Sant Vicens fan a favor dels particulars de Cabrera, i als llurs perpètuament, liber i franc alous. PRIMER, la d'aquell mas (es tracta de la Casa de Cabrera) nomenat de Cabrera, alias Agell, amb la Torra i Casa situada en dita parròquia de Cabrera, prop de l'església amb tots els drets i pertinences. ITEM feren venda per pre liber i franc alou de tots, i qualsevols masos, bordes, masoveries, amb tot el domini d'homes i dones, i de tot el domini directe i alodial, censos i demés prestacions,

i de la jurisdicció civil i criminal (una jurisdicció que el castell no tenia) que els venedors tenien en dita parròquia. ITEM feren venda, per lliure, pur i franc alou de la dècima del pa, vi, carns, llegums, llí, canem i dels que en dita parròquia s'acostumava a pagar. ITEM de tots els demás censos i redits, que, dits venedors rebien en dita parròquia de Vilassar i d'Argentona per el preu de 110.000 sous, moneda de tern. La qual Casa expectava a dits venedors, com expresa una sentència arbitral proferida pels honorats Berenguer Cortilió i Ramón Ballester juristes, ciutadans de B., arbitres elegits pels mencionats venedors. En poder de Guillem Orsà, not. de B. al 18 de desembre de 1385.»

d) La que m'ha fet a mans l'historiador Antoni Martí Coll, de can Palau, descendent dels Mateus del Cros (Les Mateuves), escrit al llibre major de la família, foli 63, i que descriu tal com està apuntada:

«Amb acte en poder de Pons Amorós, notari de Barcelona, als 18 de desembre 1387, Andreu Marqués, Arnau Ballester, ciutadans de Barcelona, y Francesc de Sant Vicenç, donsell, veneren a Bernat de Curssà, Pere de Font i altres pagesos de Cabrera, y a Guillem Mateu del Cros y Jaume Ruldor de Vilassar, al peu del qual acte esta continuada la apoca de dit preu y tambe lo acte lo qual la possessio donada per dits Venedors als dits compradors, lo qual acte es escrit en pergamí, clos per dit Amoros, se es trobat en casa de Jaume Roldos, pages del veynat de Sanct Crist parroquia de Sanct Genis de Vilassar, del qual se ha fet un transnsumpto y tenia aquell en paper. Se adverteix tambe que los mateixos actes en pergamí, autentichs i closos per dit Pons Amoros, notari, se trobent al present en casa de Joan Bartomeu de Sanct Joan, pages de Cabrera i en la caxa comuna de la Universitat de Cabrera se troba un transumpto de aquell escrit en pergamí fet per Joan Monfort notari, y altre en paper fet per Joan Antoni Vigo, notari.»

Observem que totes quatre anotacions coincideixen en què la venda és feta amb totes les rendes i tots, tots els drets, sense deixar-ne ni un, i que cada prohom que féu la compra en devia tenir una còpia.

Relació dels homes que la compraren: Corçà, el batlle, Pere Font, Simó Pujol, Arnau Corçà, Pere Aymerich, Berenguer Forner, Jaume Aguilar, Jaume Seguí, Berenguer Tomàs, Bernat Gener, Guillem Mateu, del Cros, Pere Gener, Berenguer Seguí, Antic Abella («ça Beya»), Bernat Rodon, Martí Ferrer, fuster, i Bartomeua, la seva esposa del mas Talesa, Pere Ponts, mariner, Anton Orriols, Bernat Lladó, Guillem Bartomeu, Berenguer Ponts, Guillem Abella, Arnau Alier, Pere Mateu, Arnau Canal, Pere Aguilar, Pere Guerau, Pere Portell, Pere Català i Jaume Roudors del veïnat de Cabrils (2).

A Francesc no li queda cap altre recurs que fer la venda, i si ho pot fer és gràcies a què hi havia al poble de Cabrera, conjuntura molt important, pagesos aloers («posseïdors d'alous propis») amb molts diners.

Si a Cabrera hi havia cinquanta-cinc focs –Mataró en tenia trenta-nou– i el document cita trenta caps de casa, és més de mig poble que compra la casa, essent quasi tots pagesos. No trobo cap camí que m'orienti per entendre com hi podia haver pagesos que reunissin junts 110.000 sous. Que hi havia grans masos de pagesos aloers (petits aprisiadors) no hi ha cap dubte, però tenir 110.000 sous era tenir molts diners. Poso un exemple: els 850 sous de dot que portà Elisenda de Corsà, quan l'any 1314 contreu matrimoni amb Guillem Lladó. 850 sous eren molts diners, i més per a un pagès.

La Universitat (els prohoms del poble) després de quedar-se amb les terres que volen, la venen abans d'un any junt amb les rendes i terres que els quedaven. Per què la tornen a vendre a un preu més barat? Per suposat que ho fan després d'haver-se quedat, els que eren homes propis de Francesc, amb els masos on viuen, i els pagesos aloers haver comprat més terres. Totes les compres les fan lliures de rendes, tributs, delmes, càrregues, servituds i dominis directes que l'esmentada casa de Cabrera des de feia molts anys havia establert als avantpassats d'aquests compradors. Els que fins llavors eren homes propis de la casa passen a ser aloers, que vol dir que són amos i posseïdors de les seves terres, sense cap obligació de prestar serveis al nou senyor que compri la casa. Els 65.000 sous de diferència és el preu que van pagar els prohoms per les terres que cada un d'ells va comprar.

Pel que he mencionat fins ara, sembla que els pagesos de Cabrera foren els primers de tot l'entorn que, fent-ho junts, es lliuraren del seu feudal, però no s'enfranquien ara un i després l'altre, com succeïa correntment a tot arreu (3), sinó que eren ells que en comprar la casa, les rendes i els drets del feudal, s'alliberaven del tot. Si llegim a l'apèndix els documents de compra-venda dels successors d'aquells 30 homes, veurem que fan constar que la venda es fa lliure de feus i alocs i fins retenen el domini directe, dret que s'executa sense intermediaris.

Com poderen pagar una quantitat tan crescuda, no se sap (4). Podem exposar moltes suposicions: que el senyor havia manllevat diners als pagesos aloers i a propis seus i no els podia tornar; que el pagesos de Cabrera, quines cases algunes tenen mil anys, fossin molt rics, o que cada pagès, en comprar el mas i les terres, les gravés amb un «censal mort».

Pels documents consultats, veiem que els masos de Cabrera tenien un preu més alt que els dels pobles veïns. La raó deu ser que quasi tots eren de pagesos aloers i les terres de regadiu tenien aigua de mina. La suposició mencionada en el meu llibre *Cabrera de Mar. Castell de Sant Vicenç o de Burriac* fou feta amb més intuïció que documentació. Em va semblar que era millor expressar-la que deixar-ho de fer.

Amb tot, aquests homes no seran completament lliures perquè el seu mas i les terres estaven dins del terme d'un castell termenat, la qual cosa volia dir retre al senyor del castell els tributs propis de justícia i defensa, quins drets

crearen els primers Comtes de Barcelona, i a qui el senyor del castell li havia de retre compte de tot. Per aquesta raó el poder que exercia aquest senyor era molt, i no parava d'amençar els pagesos aloers i els propis d'un altre senyor, tant fossin de Cabrera, com d'Argentona, Vilassar, Mataró o Teià, perquè es fessin homes propis d'ell (era quedar-se-li les terres). Alguns per coacció, altres per por i altres per no poder pagar a l'antic senyor la totalitat de la compra del mas, acceptaren. Qui ho feia podia, pactant, continuar vivint al mas, conrear les terres i poder-les deixar al seu hereu i perpetuar-se, estalviant-se al mateix temps d'anar a guerrear ja que el senyor del castell, en establir les lleves, cosa que feia sovint, tenia prou cura que no hi anessin els seus homes propis per així no deixar les seves terres ermes i que li paguessin les rendes. A Cabrera trobà molta resistència; eren aloers i no depenien de cap feudal.

Respecte a la venda que la Universitat de Cabrera féu del que va quedar de la casa, trobem una nota escrita en l'esmentat catàleg d'actes de la caixa de Cabrera que diu: «Item a 4 de abril 1388 la Universitat de Cabrera ven a Ramon Ballester Estudiant en Lleys la Casa dita de Cabrera antes de Agell, i el vey del Terme ab sas Terras, Decimas, y diferents altres drets que tenia sobre diferents Masos i Terras, per preu de 35 mil sous escrit lo acte en poder de Carlos Grau Notari de Barcelona en lo any 1675. Es un full rotllat signat amb el N° 16.»

Una altra versió diu que aquesta venda la fan per mitjà de Bartomeu de Palau: «A 4 de abril de 1388 la Universitat de Cabrera ven a Ramon Ballester estudiant de Lleys, la Casa dita de Cabrera àlias de Agell, y el vey del Terme amb sas terras, Decimas, y diferents altres drets sobre diferents Masos i Terras, per 35.000 sous.»

Ballester no tenia cap lligam amb el poble i se sap molt poc d'ell. L'any 1388 Joan I, rei d'Aragó, li escriu des de Saragossa dient que la casa de Sant Feliu de Cabrera la posa sota la seva pròpia custòdia reial, protecció i comandament, així com totes i cadascuna de les peces de la citada parròquia i els seus béns, les seves famílies i les dels vilatans, i l'adverteix que no hi pot intervenir jurisdiccionalment. També rep una altra comunicació datada el 16 de setembre de 1389 tramesa pel Batlle General i procurador reial, establint-li, a feu de quatre diners l'any i cinquanta d'entrada, les aigües del torrent de Sant Feliu i del Torrent Lavador, quan abans havia estat un dret propi del feudal.

Potser per aquesta decisió reial Ballester decideix vendre-la, essent el comprador Ramon de Blanes que, passats dos anys, la ven a Joan de Quer. A Quer el rei li diu, a instàncies de la Universitat de Cabrera, que no pot fer ús de la jurisdicció criminal –alta– que pretenia usar (la sentència del plet està firmada per Federico de Portugal, quin pergami es troba a l'arxiu de la Casa del Poble). Després de Quer passa a Elisenda, casada amb Arnau de Fontanals, *castlà* del castell i metge del rei, que vivia a la seva casa (can Fontanals). Morts Arnau i poc després Elisenda, queda hereu el rector Miquel Bramona, de can Bramona d'Argentona, i cosí germà d'Elisenda.

El 30 de juliol de 1459 el rector, com a senyor de la casa de Cabrera, convoca tot el poble a la plaça; el motiu és haver venut la jurisdicció de la parròquia a Joan d'Argentona i el poble no voler-ho. Els homes del poble es veuen obligats a retornar la quantitat que havia bestret el noble Joan d'Argentona, amb el compromís que la cediria al senyor rei, per així el poble no dependre de cap feudal. Per aquestes i altres dades, són molts els historiadors que han escrit que Cabrera era un poble reial (5).

Miquel Bramona, tot i anar a viure a Barcelona com a beneficiari de la Seu de Barcelona; continua essent rector de Cabrera i s'anomena senyor de la casa de Cabrera, conjuntura difícil d'entendre.

No sabem res de la Casa fins al 1471 (passava sovint que, per manca de diners, el rei vengués les jurisdiccions d'un poble a una altra persona, sense el poble saber-ho), quan Antoni Oliver, rector de Sant Cugat del Rech, fa acte de reconeixença i d'ignació a Pere Joan Ferrer, cavaller, senyor del castell i terme de Mataró, confessant i reconeixent, pel preu de 425 lliures, la senyora Elionor, muller de Ferrer, com la més donant en l'encant públic per a la Casa anomenada de Cabrera àlias Agell i demés.

Ferrer (6) que era senyor del castell de Burriac i de tot el terme, a més de ser-ho del castell de Mataró, ja que el rei Joan li donà en penyora en agraïment de lluitar al seu costat, en comprar la casa de Cabrera es troba amb tantes masoveries, cases i terres (unes 400), i amb uns drets, tributs i jurisdiccions de què el castell no gaudeix, que intenta subjugar encara més els homes de Cabrera del que pot fer com a senyor del castell de Burriac. No sols aconseguix que els cabrerencs, junt amb els vassalls dels altres poble, aixequin les muralles del castell, sinó que emplaça a fer treballs, sense assistir-li cap dret, als pagesos aloers. Es queixen al rei, però com que Ferrer era un guerrer i el rei el necessitava, poc cas fa d'aquestes peticions. Acabada la reconstrucció de les muralles arregla el castell, en quines obres es gasta molts diners, tot i obligar els vassalls a contribuir-hi, fent-se valer que es tracta d'un castell terminat. Abusa molt (era un guerrer), car fins n'empresona més d'un que no hi vol anar. No s'entén que, fent el que feia, vengués terres a aquests mateixos pagesos (pensem que eren els descendents d'aquells prohoms que compraren la Casa de Cabrera, essent per tant homes lliures i propietaris dels seus masos.

Acabada la guerra s'hi queda a viure per sempre. Degut a una ferida que va rebre o per estar excomunicat pel rector degut a la seva manera de fer les coses, el cas és que són poques les vegades que surt del castell; escriu poemes (dos llibres seus estan exposats a la Biblioteca Central de París), i com que descuida el seu patrimoni el portarà a necessitar diners: ven unes terres de Cabrera i unes quantes cases que tenia a Barcelona.

El rector li aixeca excomunió a l'hora de la seva mort, que succeeix l'any 1503. De seguida comença un plet que es dirà «el procés gros» i que dura anys.

El seu germà Miquel, anomenat hereu junt amb seva dona, comencen a vendre terres de la casa de Cabrera a pagesos del poble; surten esmentats els Lladó, els de la Castanyeda i els Malloldamunt d'Agell. És una altra oportunitat que tenen els pagesos per a poder comprar terres de la Casa de Cabrera, sense càrregues. Durarà 30 anys i la Universitat de Cabrera serà qui se la quedarà en una subhasta pública (tercera vegada), segons un document escrit a la parròquia de Cabrera el 2 de abril de 1532, tancat i firmat per Joan Fogasot, escrivà de manament i notari públic de Barcelona. Encara que no sigui tema d'aquest treball, diré que la Universitat es queda també amb el castell de Burriac, que després el cedeix als Desbosch.

No es sap la data de quan la Casa fou venuda a Pau Ros de Dalmases, però sí que l'Ajuntament es queda amb unes quantes peces de terra, que després anirà venent (en queden dues que continuen sent seves).

Amb tots aquests trasbalsos cada vegada la casa es queda amb menys drets, per això al pagès aloer poc li importarà qui és el nou propietari, i en començarà a dir la Casa Gran. Posant aquest nom el pagès vol fer esment que era un home lliure, que la Casa era com una altra qualsevol del poble, encara que fos la que tingués més masos i peces de terra (unes 300), i que ja no en depenia, i podia també arrendar les seves terres a un altre i cobrar un tribut, talment com feia el propietari de la Casa, que es passarà a dir Can Ros, el cognom del nou propietari. Fins fa poc els cabrerencs, quan miraven el castell, sempre ho feien de reüll, ja que per a ells era un lloc d'opressió.

A Cabrera, el senyor del castell hi tenia poques terres. En els capbreus, pocs cabrerencs trobem, però sí trobem pagesos aloers, capbreuar per conrear aquestes peces de terra que Desbosch tenia al poble i altres de molt grans que tenia a Vilassar i a Argentonà, totes situades arran del llinar que hi ha entre pobles. Per conrear-les pagesos aloers, no passaven a ser homes propis; al contrari, podien arrendar a altres homes.

Encara continuen amb el mateix nom alguns masos citats en el document del 1387: Bartomeu, Arnau, Canal, Lladó que continua sent de la mateixa família, Llunell, Mateu, Ferrer, Rodon, Català de Cabrera i Orriols, Aimeric, Sala i Arnó d'Agell. Tres cases són citades abans de l'any mil. Hi ha altres masos, avui en peu, com can Serra, Segarra, Fontanals (reconstruïda malament), Faura, Arnau, Reixach, Carles, Cortés, Vigatà, Avelí de Cabrera i Malloll Damunt, Basora, Carbonallet, Pujol, Valls i Puig d'Agell, que per la seva antigor havien de ser d'un d'aquells 30 prohoms. Altres com can Pons, que estava sota els Dos Pins, i can Fontanals, ca l'Arnó i Sagrera d'Agell, s'enderrocaren.

Josep M. Modolell Ros
Can Lladó, Cabrera de Mar

NOTES.

- 1.- «En nom del Senyor, jo Berenguer, per la gràcia de Déu marqués i comte, juntament amb la meua mare Ermensinda i la meua muller Guisla, som venedors a tu Guadall, de tots els feus que tens adscrits per nosaltres al teu propi patrimoni, com a comprador; en virtut d'aquest nostre pacte-escriptura de venda, t'hem venut, com s'ha dit, tots els feus que tens o sembla que tinguis al comtat de Vic o de Barcelona; els que estan dintre dels límits de la parròquia de Sant Sadurní de la Roca, a la demarcació parroquial de Santa Agnès, a la de Vilalba i de Cardadeu, així mateix a la de Vilanova i als termes de Llinars i de Cucumís, com també a la de Vullperars i de Marata i a la demarcació parròquia de Sant Esteve d'Alcoll, amb els mateixos feus de SANT VICENÇ que són a la demarcació parroquial de Sant Julià d'Argentona, vorejant pel mateix camí que va des del citat coll i passant per Vallmajor (Dosrius) surt a Carnudells (Maians) i, per la serra de Cirera fins al citat coll que està damunt mateix de l'església de Sant Cugat, anomenada de Traià, i damunt els cims fins a Cerdanyola, i així torna al mateix temps fins a la riera que passa per davant de Santa Maria dita d'Alarona, i arriba vora el mar: i a la demarcació parroquial de Sant Feliu de Cabrera, des de la riera de Cabrils fins a l'era de can Miray i fins el coll de Séllecs i dintre dels límits de Sant Andreu d'Òrrius.

Per tant, les citades esglésies que estan als voltants del castell de Sant Vicenç, que pertanyen al feu abans dit, i del citat Sant Julià i de Sant Pere de Clarà i de Sant Andreu d'Òrrius, hi estant sotmeses, i la de Sant Feliu, juntament amb les esglésies sufragànies de Sant Cebrià i de *Sant Joan*. Tot t'ho venem per al teu patrimoni, quant tenim o devem tenir per qualsevols títols o autoritats en els susdits termes i llocs, o els termes i veïnats amb el feu que està a Vic, a «Infermelles» i a la seva demarcació, i a «Tignano» i els seus límits amb el mateix cens i feu que hi ha a Alella.

Tanmateix t'ho venem a tu, mencionat Guadall, per el teu lliure i franc patrimoni, excepte el mateix castell de Sant Vicenç, amb la seva muntanya i tots els seus edificis, que ens reservem per el nostre servei i el de nostres successors. Totes les altres coses abans assenyalades, les traspassem al teu domini i potestat d'acord amb el nostre dret, per a tot el que des d'aquest moment vulguis fer, pel preu de CENT unces d'or amorino o iafarino (amorinus vel aifarinus), import dels béns venuts conforme al preu establert, que tu ens has lliurat i que nosaltres, i per la teua part, com a comprador, res no queda per complir. I queda clar que si nosaltres, els venedors, o algun home o dona, dels sexe que sia, o persona alguna volgués trencar o limitar aquesta carta de venda, o ho volguéssim nosaltres, res no ens val o ens val. Siguin així transcrits per triplicat aquests acords per la teua part o per la nostra, i en avant resti aquesta venda ferma i estable en la seva unitat.

Feta aquesta carta de venda, el 15 de les calendes de gener de l'any MCVIII del regnat de Robert rei. Signe del comte Berenguer, signe de la comtessa Ermensinda, signe de la comtessa Guisla.

Nós que vam fer escriure aquesta carta de venda, l'hem firmada i hem pregat que la firmin els testimonis: signe de Raimon, ardiaca. Signe d'Ermerino, diaca. Signe de Ponç, bon fill de Déu, jutge, qui això ha escrit i firmat el dia i anys dits.»

Feudor. Vicar., vol. IV, foli 88.

- 2.- Roudors i Mateu, pagesos dels veïnats del Sant Crist de Vilassar i del Cros d'Argentona, hi devien participar com a vassalls del feudal, que era el senyor del Domus de Cabrera, i volien també alliberar les seves terres, encara que no totes estiguessin en el terme de Sant Feliu de Cabrera.
- 3.- Hi va haver una compra conjunta feta pels pagesos d'Argentona i de Vilassar, a l'Abat del monestir de Sant Marçal, que era el que tenia el senyoriu dels seus masos.

- 4.- Per saber més coses de la casa de Cabrera seria interessant trobar els llibres de la família Sant Vicenç, que crec que els té la família Vilallonga, descendents de Pau Ros de Dalmases. Mai n'han volgut saber res, ni mai m'han volgut atendre.
- 5.- El senyor Marià Ribas, ja traspasat, fou un d'ells. Som molts els cabrerencs que li reconeixem els seus treballs històrics i arqueològics que va portar a terme per tot l'entorn de Cabrera. En fou el descobridor.
- 6.- Ferrer ja vivia al castell de Burriac des de l'any 1461. Quan Joan II a l'any 1471 li dona el castell, ell i Desbosch, amo i senyor del Castell, firmen una concòrdia. Pot ser molt bé que la seva dona fos una Desbosch, però explicar quina és la meva tesi seria sortir del tema.

APÈNDIX.

A continuació copio diferents compra-vides que feren els descendents d'aquells homes que l'any 1387 compraren les rendes la casa de Cabrera.

- 1468 - VENDA que fa Joan Lladó i Feliu de Cabrera, usufructuari del mas Feliu situat a la parròquia de Cabrera, a carta de gràcia pel preu de 10 florins, que valen 110 sous moneda de Barcelona, a favor d'Arnau Castanyeda de Cabrera, d'aquella pece de terra que dit Lladó posseïa en franc alou, situada al lloc dit de la Torra, «reservant-se el domini directe per a ell i per als posseïdors del dit mas Feliu», que llinda per Oest amb l'honor del mateix venedor mediant el torrent d'en Mayal, a Migdia amb el mas Riba i amb Canal, a Ponent amb el mas Carbonell del veïnat del Sant Crist i a Tram. amb Arnau comprador. Consta a la rectoria de Cabrera, 3 setembre.
- 1540 - VENDA que fa pel preu de 26 lliures, a carta de gràcia, Bartomeu Pons i Català de Cabrera a favor de Pere Mallol pagès de dita parròquia d'una pece de terra situada en el lloc dit Grau, pertinences del mas Català que li diu es franc d'alou. Consta a Cabrera el 12 de febrer.
- 1540 - PERMUTA en i amb la qual Bartomeu Matheu, pagès de Cabrera cedí a favor de Jaume Lladó de Cabrera, d'aquella pece de terra, que dit Mallol posseïa a la parr. i al lloc dit les Clapes, en franc alou, i Lladó cedí a favor de dit Matheu aquella pece de terra sita en dita parr. i al lloc dit Pereyó, que Lladó posseïx en franc alou. Consta en Cabrera al 9 setbre.
- 1541 - VENDA que fa Joan Bonet de Cabrera pel preu de 16 lliures i 16 sous, a carta de gràcia a favor de Pere Malloll d'una pece de terra situada al lloc dit La Carranera, en franc alou del venedor. Cabrera el 21 d'octubre.
- 1547 - VENDA que fa Bartomeu Arnau pagès de Cabrera pel preu de 6 lliures a carta de gràcia a favor de Jaume Canal i Joan Lladó i Castanyera, de la meitat d'aquell hort amb aigües per a regar que Arnau posseïa en franc alou i prop del seu mas i als devall de la Quintana, de pertencencies de la qual es dit hort. Consta en poder de Cabrera el 17 de marc.
- 1542 - PERMUTA que fa Anton Matheu i Bartomeu Matheu de Cabrera d'aquella pece de terra que posseïxen en franc alou al lloc dit la Creu. Consta a Cabrera el 14 de juliol.
- 1542 - VENDA que fa Anton Rodon de Cabrera a carta de gràcia pel preu de 4 lliures 16 sous a favor de Pere Mallol del veïnat vell d'Agell, parròquia de Cabrera d'aquella pece de terra franca d'alou al lloc dit Cara... Consta a Cabrera el 13 d'octubre.
- 1547 - Venda que fa Jaume Lladó pagès de Cabrera pel preu de 70 sous a favor de Francesc Bartomeu, fill de Joan Bartomeu i als seus perpetuament una pece de terra situada en dita parròquia, al lloc dit la Mineta, pertencencia del mas Bartomeu Arnau. Consta a part del notari infranscrit al 17 setbre 1546 i se diu esta en franc alou del venedor. Consta a Cabrera 26 de gener.